

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 322-01-10/2025/3
Ljubljana, 17. 9. 2025

Državni svet Republike Slovenije je na 31. seji 17. 9. 2025, v skladu z 98. členom Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), obravnaval Vprašanje in pobude državnega svetnika Branka Tomažiča o odkupnih cenah kmetijskih proizvodov in podražitvah osnovnih živil ter na podlagi prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09-odl. US, 21/13-ZFDO-F in 81/18-odl. US, 16/23, 12/24-ZVDZ-E in 57/25 - ZF) sprejel naslednji

S K L E P:

Državni svet Republike Slovenije podpira Vprašanje in pobude državnega svetnika Branka Tomažiča ter Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predlaga, da vprašanje in pobude prouči ter nanje odgovori.

Vprašanje se glasi:

Zakaj Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano oziroma druge pristojne službe na podlagi uradno zbranih podatkov ne zagotovijo sistematične in javne predstavitve odkupnih cen kmetijskih proizvodov, pridelanih v Sloveniji, s čimer bi zaščitili slovenske kmete in domačo pridelavo pred neutemeljenimi obtožbami o njihovem vplivu na rast maloprodajnih cen hrane?

Pobude se glasijo:

- 1. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano naj na podlagi uradnih evidenc in statističnih podatkov pripravi celovit pregled odkupnih cen slovenskih kmetijskih živilskih pridelkov za obdobje zadnjih deset let. Pregled naj jasno prikaže gibanje odkupnih cen skozi celotno obdobje, razdeljeno po vrstah proizvodov (rastlinska pridelava in živinoreja) ter po ključnih kmetijskih izdelkih, kot so žita, mleko, meso, jajca, sadje in zelenjava. Poseben poudarek naj bo dan analizi dejavnikov, ki so vplivali na spremembe cen osnovnih živil, vključno z vplivom proizvodnih stroškov, sezonskih nihanj, tržnih razmer ter zunanjih dejavnikov, kot so toča, suša ali globalni tržni trendi.**
- 2. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano naj v sodelovanju s Kmetijskim inštitutom Slovenije, Statističnim uradom Republike Slovenije in drugimi strokovnimi institucijami pripravi enotno in javno dostopno analizo razreza cen izbranih osnovnih živil, pridelanih v Sloveniji. Analiza naj zajame celoten proces od pridelave do prodaje in prikaže razmerja v prehranski verigi »od njive do mize«, pri čemer naj vključuje podatke o odkupnih cenah za ključne proizvode in povprečne stroške proizvodnje, vključno z vhodnimi**

stroški, kot so sadilni material, fitofarmacevtska sredstva, gnojila, energija, gorivo in delo.

- 3. Z analizo naj se dodatno pojasnijo deleži vrednosti, ki jih v prehranski verigi ustvarjajo posredniki, predelovalci in trgovci, ter omogoči primerjava teh deležev s končno maloprodajno ceno za potrošnika. Tako bo mogoče jasno prikazati, kateri členi verige prispevajo k rasti cen in kako se oblikuje končna cena osnovnih živil. Cilje pravične trgovine je treba uresničevati tudi znotraj nacionalnih meja, ne zgolj na mednarodni ravni.**

Obrazložitev:

V zadnjem času mediji pogosto poročajo o znatnem porastu cen hrane, kar se odraža tudi v oglaševalskih kampanjah na plakatih ob cestah. Takšna sporočila pa praviloma ne vsebujejo razčlenitve, katera živila so se dejansko podražila, ali gre za osnovna živila, uvožene prehranske izdelke, kot so kakav in kava, ali za hrano, pridelano v Sloveniji. Zaradi pomanjkanja teh podatkov so slovenski kmetje pogosto neupravičeno izpostavljeni kot glavni krivci podražitev, čeprav delujejo v izrazito nekonkurenčnih pogojih in z odkupnimi cenami, ki pogosto ne sledijo stroškom proizvodnje. To neposredno ogroža njihovo ekonomsko vzdržnost.

Zgovoren primer je kruh, katerega povprečna maloprodajna cena znaša približno tri evre na kilogram, medtem ko je vrednost pšenice, osnovne surovine, v enem kilogramu kruha le okoli dvajset centov. Če v to vključimo še stroške goriva, semen, fitofarmacevtskih sredstev, gnojil in dela, postane jasno, da pridelovalec prejme zgolj zanemarljiv delež končne cene. Takšno neravnovesje kaže, da se največji del marže ustvarja v nadaljnjih členih prehranske verige.

Zato je nujno, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj s Statističnim uradom Republike Slovenije in Kmetijskim inštitutom Slovenije javno predstavi celovite podatke o oblikovanju cen osnovnih živil. Takšna analiza naj prikaže celoten proces od pridelave do prodaje ter jasno opredeli, kateri člen v prehranski verigi »od njive do mize« je odgovoren za podražitve. Javna dostopnost teh podatkov bo omogočila informirano razpravo, preprečila neutemeljene obtožbe slovenskih kmetov in prispevala k večji transparentnosti pri oblikovanju cen hrane. Hkrati lahko ti podatki služijo kot podlaga za ukrepe, ki bodo omogočali pravičnejšo porazdelitev dohodkov v prehranski verigi, zagotavljali, da odkupne cene sledijo ključnim stroškom proizvodnje, ter dolgoročno prispevali k ohranitvi domače pridelave hrane in k prehranski varnosti Slovenije.

Resorno ministrstvo ima dolžnost zaščititi slovenske kmete, ki se soočajo z naraščajočimi proizvodnimi stroški, strožjimi okoljskimi zahtevami in povečanimi administrativnimi obremenitvami. Ker odkupne cene tem pritiskom pogosto ne sledijo, se dolgoročno zmanjšujeta konkurenčnost in vzdržnost slovenskega kmetijstva. Javno dostopna, podatkovno podprta analiza lahko bistveno prispeva k oblikovanju učinkovitih ukrepov kmetijske in prehranske politike ter omogoči pravičnejšo porazdelitev dohodkov v prehranski verigi, kar je ključno za ohranitev domače pridelave hrane in zagotavljanje prehranske varnosti države.

* * *

Državni svet Republike Slovenije predlaga Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da vprašanje in pobude prouči ter v skladu s šestim odstavkom 98. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23) nanje v roku 30 dni odgovori.

Marko Lotrič
predsednik